

Katarina Zavacká: Právne formy perzekúcie a trestné právo na Slovensku v rokoch 1938–1945.

Bratislava: Veda, vyd. Slovenskej akadémie vied, 2017, 190 s.

Slovenská právní historička K. Zavacká vydala knihu, ve které shrnuje svůj dosavadní výzkum kritického období slovenské státnosti, který podala v řadě vědeckých studií a monografií.

Po úvodní stati, která je analýzou právních proměn práva na Slovensku po 6. říjnu 1938, označených autorkou jako demontáž základních československých ústavních principů, pak pokračuje v rozboru právních opatření, kterými je na Slovensku vytvořen v zásadě nedemokratický fašistický režim. Autorka tu podává výstižný obraz konfrontace demokratického práva s nástupem totalitních zásad, které pak tvořily základ právního řádu Slovenského státu a vychází z these, že *„právo bylo využíváno jako politická zbraň pri ovládnutí krajiny“* (str. 171).

Autorka pro tento rozbor zvolila mimořádně náročnou metodu, kdy se postupně zabývá jednotlivými sedmi léty existence luďáckého režimu, počínaje rokem 1938 a konče rokem 1945, tedy jak říká, legislativním finálem Slovenského štátu.

Náročnost tohoto postupu spočívá především v tom, že se jí daří skloubit popis zásahů do právního řádu s charakteristikou politického vývoje, že se zabývá nejen právními normami, ale i zprávami a stanovisky politických aktérů té doby, soudními rozsudky, sněmovními usneseními, zprávami ústavně-právního výboru sněmovny, zásahy říšských orgánů a politiků do života Slovenského státu.

Mimořádně výmluvné je její líčení protižidovských opatření, včetně tzv. židovského kodexu a deportace židovského obyvatelstva do nacistických vyhlazovacích táborů.

Jednotlivé kapitoly označené roky pak autorka dělí na subkapitoly, výstižně označující postup zásahů do stávajícího právního řádu a vydávání nových právních předpisů. Tak tato monografie výrazně překračuje rámec právněhistorické studie a stává se ve skutečnosti výpovědí o stavu slovenské společnosti, jejích politických i právních elit, historickým, mimořádně přesvědčivým obrazem dějů ve válečném období na Slovensku. Z této řady kapitol monografie některé mají mimořádný význam. Je to kupř. výklad o zásazích do vlastnických práv (kapitola I. rok 1939, str. 37–44), kde autorka odhaluje takřka neskutečnou konstrukci politicky účelového popření vlastnických práv politických odpůrců režimu a předání absolutních rozhodovacích kompetencí o vyvlastnění do rukou vlády. Současně i analyzuje opatření k zabavení majetku za „některé trestné činy“, kterými jsou zejména útěk do ciziny a politická činnost namířená proti slovenskému státu.

Autorka také pečlivě sleduje vývoj vztahů slovenské společnosti k novému státu, tak jak se projevoval při uplatňování nových represivních opatření (srov. zvl. výklad v kapitole III. rok 1941, str. 103 a n.). Zvláště podrobně se touto klíčovou otázkou zabývá při analýze opatření v roce 1943 (str. 138 a n.), zvl. pak kritickými hlasy poslanců slovenského sněmu.

Autorčin smysl pro humor či sarkastický výraz činí z obsahu knihy poutavé čtení, leckdy nepostrádající tragickou notu. Pro českého čtenáře se pak nepochybně zajímavými stá-

vají pasáže knihy popisující demontáž demokratických hodnot předmnichovské republiky i zásahů proti všemu českému, resp. českým úředníkům, soudcům a vysokoškolským učitelům. Dramatičnosti nabývá pak pokračování knihy v posledních letech války a podrobné líčení osudů obyvatelstva, včetně zásobování, snižování životní úrovně, důsledků slovenského povstání a zásahů německých orgánů proti slovenskému obyvatelstvu.

Karel Malý